

Téma: Arteterapie v ČR

Výzkumný problém: Nabídka arteterapeutické péče ve zdravotnických zařízeních v ČR

Výzkumná otázka: Jaká je četnost, kvalita a forma arteterapie poskytované ve zdravotnických zařízeních a jsou pacienti o možnosti arteterapie dostatečně informováni?

Zdůvodněte, proč je téma relevantní:

Není žádnou novinkou, že léčba pacienta závisí nejen na jeho fyzickém, ale také na psychickém stavu. O tělesnou stránku léčených je většinou velmi dobře postaráno, na duševní stránce by měl však pracovat nejen nemocniční psychiatr či psycholog, ale především pacient sám. A k tomu slouží rozličné terapie – muzikoterapie, dramaterapie, zooterapie a v neposlední řadě arteterapie.

Cíl práce:

Cílem mé práce je prozkoumat, zda pacient v českých zdravotnických zařízeních má možnost využívat kvalitní arteterapii (pod vedením kvalifikovaného pracovníka, ve vybavených a vhodných prostorech pro tuto terapii apod.). Dále ukázat, jak je pacient o této možnosti využívat terapii personálem zařízení informován (pokud se terapie v zařízení určitým způsobem nabízí). Zjistit, zda je o tuto službu u pacientů zájem a jestli jí považují za nadstandardní službu, či si naopak myslí, že by měla být součástí léčby hrazené zdravotní pojišťovnou. Dále pak, jestli je arteterapie nabízená jako součást jiných terapií (např. ergoterapie) nebo zcela samostatně.

Teoretická hypotéza:

Čím je kvalita arteterapie lepší, tím větší je informovanost pacientů o této službě v daném zařízení.

Pracovní hypotézy:

Čím je kvalifikovanost pracovníka poskytujícího arteterapii vyšší, tím větší je spokojenost pacienta s touto službou.

Čím závažnější onemocnění, tím bude větší pravděpodobnost, že bude arteterapie těmto pacientům nabídnuta.

Čím je lepší dostupnost kvalifikovaného arteterapeuta, tím je větší kapacita zdravotnického zařízení.

Konceptualizace a operacionalizace:

Kvalifikovanost (pracovníka)

- ❖ Konceptualizace – školenost, způsobilost osoby vykonávající arteterapii
- ❖ Operacionalizace - posuzujeme, zda je arteterapeut: dobrovolník bez certifikátu, dobrovolník s certifikátem arteterapeutického kurzu, arteterapeut s VŠ bez finančního ohodnocení (dobrovolník), arteterapeut s VŠ placený daným zdravotnickým zařízením, arteterapeut s VŠ placený neziskovou organizací

Spokojenost

- ❖ Konceptualizace – spokojenost pacienta se službou
- ❖ Operacionalizace – posuzujeme, zda je pacient se službou: spokojen, spokojen s drobnými výhradami, spíše spokojen, spíše nespokojen, nespokojen nebo nedokáže situaci posoudit

Závažnost onemocnění

- ❖ Konceptualizace - závažné onemocnění = chronické onemocnění a psychické onemocnění
- ❖ Operacionalizace - posuzujeme, zda patří do skupiny pacientů s chronickým onemocněním: (postižení kardiovaskulární, diabetici – I. stupeň, II. stupeň, postižení nádorovými onemocněními, postižení onemocněním ledvin, postižení roztroušenou sklerózou, epileptici, postižení respiračním onemocněním, postižení onemocněním jater), psychická onemocnění

Pravděpodobnost nabídky

- ❖ Konceptualizace - míra výskytu nabídky arteterapie v závislosti na závažnosti nemoci
- ❖ Operacionalizace – posuzujeme, zda je přímo úměrná míra nabídky arteterapie vzhledem k závažnosti nemoci

Dostupnost

- ❖ Konceptualizace – jak často dochází arteterapeut pracovat do konkrétního zdravotnického zařízení
- ❖ Operacionalizace - posuzujeme četnost terapie pod vedením arteterapeuta v daném zařízení dle škály: velmi častá (1x denně), častá (1x týdně), méně častá (1 – 2x měsíčně), občasná (dle času arteterapeuta), vůbec žádná

Kapacita

- ❖ Dimenze – kapacita: ubytovací, dopravní, výrobní...
- ❖ Konceptualizace – schopnost něco pojmout. Ubytovací kapacita je počet lůžek v celém zařízení.
- ❖ Operacionalizace – posuzujeme dle údaje, který poskytne dané zařízení

Metoda sběru dat:

Pro výzkum zabývající se dostupností a kvalitou arteterapie ve zdravotnických zařízeních jsem zvolila kvantitativní metodu sběru dat (dotazník), která bude však doplněná o poznámky z rozhovorů s pacienty i lékaři.

Osobní rozhovor volím především z důvodů, že ne všichni pacienti jsou schopni se vyjádřit psanou formou (pacienti s problémem se dostat do polohy sedu, s problémy grafomotoriky, s oční vadou, s velkou únavností při soustředění se na písmo apod.)

Dotazník použiji k zaručení určité anonymity, kterou nemohu úplně poskytnout při osobním rozhovoru (někteří pacienti mohou při osobním rozhovoru mít určité zábrany - třeba obavy, že znám arteterapeuta a nechtějí si na něj stěžovat apod.).

Výzkumná populace:

Pacienti nejméně ze dvou nemocnic a zároveň nejméně ze dvou různých měst. První vzorek bude vybrán na onkologických odděleních daných zařízení.

Dotazník:

Přeji Vám krásný den.

Jmenuji se Veronika Bužková a provádím průzkum zabývající se dostupností a kvalitou arteterapie ve zdravotnických zařízeních.

Arteterapie je léčebný postup, který využívá výtvarného projevu jako hlavního prostředku poznání a ovlivnění lidské psychiky a mezilidských vztahů. Je to terapie pomocí výtvarného umění. Terapeut může pracovat buď s jednotlivcem, nebo ve skupině. Používají se různé techniky – malba, kresba, koláž, modelování z hlíny, fotografie ...

Tento dotazník je zcela anonymní.

Není to test, každá Vaše odpověď je tedy pro mě důležitá a má stejnou váhu, přesto, prosím, abyste odpovídali pravdivě. Dotazník se vztahuje k pobytu ve zdravotnickém zařízení, ve kterém se právě teď nacházíte.

1/ Setkal/a jste se během svého pobytu v nemocnici s arteterapií?

a/ ano, vím, že se zde arteterapie provádí, ale nebyla mi nabídnuta

b/ ano, ale sám/ sama jsem ji nechtěla využít

c/ ano a využil/a jsem jí

d/ nevím o tom, že by v nemocnici byla tato služba

2/ Setkal/a jste se během svého pobytu v nemocnici s výtvarnou dílnou?

a/ ano, vím, že zde výtvarná dílna existuje, ale nebyla mi nabídnuta

b/ ano, ale sám/ sama jsem ji nechtěla využít

c/ ano a využil/a jsem jí

d/ nevím o tom, že by v nemocnici byla tato služba

- pokud jste se s arteterapií ani s výtvarnou dílnou nesetkali, prosím, přejděte na poslední část dotazníku.

- pokud jste se setkali pouze s jednou možností(bud' s arteterapií NEBO s výtvarnou dílnou), vyplňte, prosím, pouze následující otázky které se týkají možnosti, se kterou máte zkušenost.

3/ Pokud jste se setkal/a s arteterapií, osoba, která terapii prováděla, byla:

a/ dobrovolník bez certifikátu

b/ dobrovolník s certifikátem arteterapeutického kurzu

c/ arteterapeut s VŠ daného oboru bez finančního ohodnocení (dobrovolník)

d/ arteterapeut s VŠ daného oboru placený daným zdravotnickým zařízením

e/ arteterapeut s VŠ daného oboru placený neziskovou organizací

f/ nevím, nezajímala/a jsem se o jeho kvalifikaci

g/ nevím, rád/a bych věděl/a jeho kvalifikaci, ale nebyla mi sdělena

4/ Pokud jste se setkal/a s výtvarnou dílnou, osoba, která dílnu vedla, byla:

a/ dobrovolník bez jakéhokoli výtvarného vzdělání

b/ dobrovolník s výtvarným vzděláním ukončeným maturitní zkouškou

c/ dobrovolník s výtvarným vzděláním ukončeným státní závěrečnou zkouškou na VŠ

d/ arteterapeut s VŠ daného oboru nebo osoba s VŠ s výtvarným vzděláním placená daným zdravotnickým zařízením

e/ arteterapeut s VŠ daného oboru osoba s VŠ s výtvarným vzděláním placená neziskovou organizací

f/ nevím, nezajímala/a jsem se o jeho kvalifikaci

g/ nevím, rád/a bych věděl/a jeho kvalifikaci, ale nebyla mi sdělena

5/ Pokud jste využil/a možnosti arteterapie, byl/a jste se službou:

a/ zcela spokojen/á

b/ spokojen/á s drobnými výhradami

c/ spíše spokojen/á

d/ spíše nespokojen/á

e/ nespokojen/á

f/ nedokážu situaci posoudit

6/ Pokud jste využil/a možnosti výtvarné dílny byl/a jste se službou:

a/ zcela spokojen/á

b/ spokojen/á s drobnými výhradami

c/ spíše spokojen/á

d/ spíše nespokojen/á

e/ nespokojen/á

f/ nedokážu situaci posoudit

7/ Pokud jste využil/a arteterapii, arteterapeut s Vámi pracoval:

a/ velmi často (1x denně)

b/ často (1-2x týdně)

c/ méně často (1-3x měsíčně)

d/ občas, velmi nepravidelně (dle času arteterapeuta, méně než 1 za měsíc)

8/ Výtvarná dílna probíhala:

a/ velmi často (1x denně)

b/ často (1-2x týdně)

c/ méně často (1-3x měsíčně)

d/ občas, velmi nepravidelně (dle času arteterapeuta, méně než 1 za měsíc)

9/ Arteterapie probíhala:

a/ ve skupině (3 a více osob)

b/ ve skupině (1-3 osoby)

c/ individuálně (pouze s Vámi)

10/ Výtvarná dílna probíhala:

a/ ve skupině (3 a více osob)

b/ ve skupině (1-3 osoby)

c/ individuálně (pouze s Vámi)

Poslední část dotazníku:

Jste: žena – muž

Váš věk:

Zdravotnické zařízení, ve kterém se právě teď léčíte (město a název):

Délka pobytu ve zdravotnickém zařízení, ve kterém se právě teď nacházíte:

- ❖ Pokud byla v tomto období léčba přerušena, napište, prosím, jak dlouho jste byli mimo zdravotnické zařízení a kolikrát to bylo.

Při tvorbě tohoto projektu jsem „narazila“ především na fakt, že vzhledem k nedostatku financí je arteterapie velmi málo rozšířená. Proto můj původní záměr rozdat a následně vyhodnotit dotazníky samotných pacientů ztroskotat na tom, že terapie je nabízená jen v jedné ze tří zkoumaných nemocnic. A protože se jednalo o dětskou nemocnici, nemohla jsem počítat s tím, že by tak malé děti vyplnily dotazník, když třeba ještě pořádně neuměly číst a psát nebo z důvodu nemoci psát nemohly. Dále by mohl také nastat problém, že by nerozuměly mým otázkám v dotazníku. Provedla jsem tedy alespoň rozhovor s paní psycholožkou, která výtvarnou dílnu vede. Své poznámky bohužel nemohu v tuto chvíli vložit do projektu, protože jsem je odevzdala spolu s pedagogickým deníkem, který momentálně nemám k dispozici. Po prozkoumání celé situace jsem zjistila, že by bylo lepší se buď zaměřit na danou výtvarnou dílnu, užívané techniky, vybavenost dané místnosti apod. nebo povykládat si nejen s paní psycholožkou ale „vidět“ to také z druhé strany a zkusit se podívat na problematiku i dětskýma očima. V tomto případě bych asi raději volila kvalitativní výzkum.

Literatura:

GAVORA, Peter. *Výzkumné metody v pedagogice: příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky*. 1. vyd. Brno : Paido, 1996. 130 s. ISBN 80-85931-15-X

LHOTOVÁ, Marie. *Proměny výtvarné tvorby v arteterapii*. 1.vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2010. 199 s. ISBN 9788073942090

PUNCH, Keith F. *Základy kvantitativního šetření*. 1.vyd. Praha: Portál, 2008. 150 s. ISBN 978-80-7367-381

ŠICKOVÁ – FABRICI, Jaroslava. Základy arteterapie. 2.vyd. Praha: Portál, 2008. 167 s. ISBN 9788073674083

S projektem je potíže, kterou si uvědomujete a myslím, že jsme o tom i mluvily. Je zřejmé, že si s tím dáváte práci, ale vzhledem k tomu, že se stále nedaří zformulovat rozumné hypotézy a narážíte i na překážky původního plánu (tato terapie se často nenabízí), asi budete muset přehodnotit strategii a dělat případové studie nebo něco takového.